Tekst: Rolinka Snijders

Schatbewaarders van een fier verleden deel 2

In het tweede deel van dit drieluik over schatbewaarders, zien we hoe een zorginstelling kan helpen bij het instandhouden van ons levend erfgoed. Met veel geduld en visie werkt boerin Michelle Besseling aan de verandering van een boerderij met gangbaar vee tot een met zeldzame rassen.

Michelle Besseling is sinds een paar jaar werkplaatsbegeleidster en boerin van de Stichting OlmenEs, een sociaal therapeutisch centrum in Friesland. Ik ga op bezoek bij Michelle om te kijken hoe deze instelling meerwaarde creëert voor haar organisatie door mee te helpen om zeldzame rassen in stand te houden.
De gebouwen van de Stichting OlmenEs liggen op een groot terrein van een voormalig sanatorium. Nu is het in gebruik als een woon- en werkgemeenschap voor mensen met een verstandelijke beperking.

De pompoenenoogst

Rolinka Snijders

Gelegen in het lommerrijke buitengebied van Appelscha en grenzend aan het Nationale Park het Drents-Friese Wold is het een waar rustoord. Ik kom er snel achter dat er wel degelijk veel activiteit plaatsvindt achter de oude eiken.
Ik word hartelijk ontvangen door Michelle en enkele bewoners op het erf van de boerderij en kaasmakerij. Ze begeleidt bewoners bij hun dagelijkse werkzaamheden op de boerderij. De liefdevolle en geduldige omgang met de bewoners én de dieren valt direct op.

Eigen biologische producten

Kratten vol pompoenen, de oogst van afgelopen week, staan bij de ingang opgesteld. Ernaast wordt een gedeelte van de preioogst schoongemaakt en gewassen voor de instellingskeuken. Alle bewoners werken naar eigen kunnen mee en dragen daardoor iets bij aan het geheel. Dat is belangrijk, vertelt Michelle. De medewerkers hebben nu lunchpauze en dus heeft Michelle de tijd om mij rond te leiden.
De boerderij op OlmenEs produceert biologische producten voor eigen gebruik. Naast de dieren is er een biologische moestuin van een halve hectare waar men de groenten kweekt voor de keuken. Op

Rolinka Snijders

Groenten van eigen bodem

het terrein zijn een eigen bakkerij, een winkel en theeschenkerij. Aangevuld met een pottenbakkerij- en houtwerkplaats, is er voor elke bewoner wel iets te doen.
Uitgangspunt is dat bewoners wat leren. Van samenwerken en op tijd komen tot het leren van een vak. Hoe ernstig de beperking ook is, iedereen draagt wel iets bij, is het motto.
Michelle legt uit dat alle klussen gedaan worden door de bewoners, ook het minst populaire: het uitmesten en schoonmaken van de stallen.

Meegaande Toggenburgers

Ik ga met Michelle mee naar de kudde melkgeiten: Nederlandse Toggenburgers. Ze staan in een weiland te luieren. Ik hoor dat dit volgens SZH het meest bedreigde geitenras van Nederland is met zo'n 850 geregistreerde dieren.
Als Michelle ze roept, komen ze over het loopbruggetje aangesneld. De kudde bestaat uit elf geiten. De vier bokken staan apart. De dieren zijn aanhankelijk en willen meteen aangehaald worden.

De Nederlandse Toggenburgers zijn nieuwsgierig naar het bezoek

Rolinka Snijders

OlmenEs

Stichting OlmenEs is een instelling met circa 130 bewoners die (meervoudige) verstandelijke en fysieke beperkingen hebben. De stagiair(e)s en vrijwilligers niet meegerekend, werken er 240 personeelsleden. De stichting werkt volgens het antroposofische gedachtegoed en streeft naar een zelfvoorzienende woongemeenschap.
Ongeacht de beperking die de bewoners hebben, is het meedoen en het ervaren van de dagelijkse werkzaamheden een essentieel onderdeel van hun leven. Werk versterkt de eigenwaarde van ieder mens, is de overtuiging. Men spreekt hier ook niet van dagbesteding, maar van werk. De bewoners hebben verschillende niveaus van verstandelijke beperking en zijn gehuisvest in 24 woongroepen. Er zijn vijf werkgebieden waar bewoners ervaring kunnen opdoen. Het werkgebied 'Terra' is er een van. Dit 15 hectare grote werkgebied beslaat de boerderij: alle dieren, de groente- en kruidentuin en het grasland.

Waarom de keus voor de Nederlandse Toggenburgers? Michelle vertelt vol vuur hoe ze zich zorgen kan maken om de biodiversiteit. Dat het belangrijk is om andere doelrassen te behouden. Daarom is ze ook actief binnen fokgroepen en stamboekorganisaties.
Ze vertelt dat ze niet alleen zeldzame rassen een warm hart toedraagt, maar dat dit ook een ideaal ras is voor de bewoners. Twee doelen die perfect samengaan! De geiten zijn flegmatisch en meegaand met

Rolinka Snijders

Het weiland voor het vee van OlmenEs

Rolinka Snijders

De winkel van de OlmenEs

elkaar én met de bewoners. Ze kunnen prima door de bewoners worden gemolken en verzorgd, waarbij Michelle een oogje in het zeil houdt.

Terwijl de geiten ondertussen aan onze mouwen zijn gaan kauwen, vertelt Michelle over hun ontstaan rond 1900 toen een aantal Groningse boeren Zwitserse Toggenburgers naar Nederland haalden om met Drentse landgeiten te kruisen. Met als doel de melkgift te verhogen.

Bokjes gebruiken

Vanwege het biologische karakter van de boerderij, behouden de jonge dieren die nu geboren worden, hun horens. Bokjes die geboren worden en niet voor de fokkerij inzetbaar zijn, worden geslacht. Het vlees wordt gebruikt in de keuken of verkocht in de winkel.

De geiten worden twee jaar gemolken om dan opnieuw gedekt te worden. De kwalitatief zeer goede melk wordt gebruikt in de keuken of aan de kalveren gevoerd.

De start van een nieuwe kudde rundvee: Fries roodbont vee

Rolinka Snijders

Eieren worden verkocht

Rolinka Snijders

De bedoeling is om in de nabije toekomst ook geitenkaas te gaan maken.

Nieuwe Friese roodbonten

Op het terrein bevindt zich ook de eigen gecertificeerde kaasmakerij. Er wordt wekelijks van de melk van eigen koeien 48 kilo kaas, 100 liter yoghurt en 30 liter kwark gemaakt voor gebruik in de keuken. Wat er over is, gaat naar de winkel en wordt verkocht aan particulieren. Nu wordt nog het Franse melkveeras Montbéliarde gehouden. Maar het is de bedoeling dat er wordt overgegaan op een zeer zeldzaam Nederlands ras: het Fries roodbont.

Enthousiast laat Michelle de nieuwe aanwinst zien: twee Friese roodbonte koekalveren. Ze vertelt dat de overgang naar een ander ras in fases zal gaan. De continuïteit van de melkproductie en ook de kostenbeheersing moet ze zien te waarborgen. Binnenkort krijgen ze ook een Fries roodbonte volwassen koe erbij. Het is de hoopvolle start van een nieuwe kudde op OlmenEs.

Michelle met een Fries roodbont kalfje

Rolinka Snijders

Rolinka Snijders

De Uilebaarden zijn er ook in krielvorm

Er worden nog meer dieren gehouden: een paar prachtige tomen Nederlandse Uilebaarden scharrelen buiten.

Op OlmenEs houdt men de zeer zeldzame zwarte, blauwe en moorkop kleurslag. Hun eieren worden in de bakkerij gebruikt voor het gebak en de taarten. De eieren worden ook verkocht in de winkel.

Rekening houden met afnemers

De varkens op de boerderij zijn (nog) niet van een zeldzaam Nederlands ras, maar wat niet is, kan nog komen, zegt Michelle lachend.

Ze moet ook rekening houden met de afnemers, de diverse stakeholders, zoals de kok die graag mager vlees wil, en het kostenaspect.

Als Michelle de teruggekeerde medewerkers opzoekt, kijk ik nog even rustig rond. Buiten op de weg fietsen dagjesmensen en wandelen jonge mensen; scholieren uit Breda die hier stagelopen. De bijzondere rassen staan allemaal te pronken in blakende gezondheid, zichtbaar voor iedereen.

Ze zorgen voor kwalitatief goed, biologisch, voedzaam eten. De zeldzame rassen wordt hier op een professionele en nuttige wijze een plek gegund door de Stichting OlmenEs en haar bewoners met behulp van een enthousiaste boerin. Ze zijn allen met recht schatbewaarder te noemen! ●

Op OlmenEs is men oormerkweigeraar. Van de koeien wordt een genetisch paspoort gemaakt en een foto van de individuele tekening.